

Innst. O. nr. 14

(2003-2004)

Innstilling til Odelstinget fra sosialkomiteen

Ot.prp. nr. 55 (2002-2003)

Innstilling fra sosialkomiteen om lov om endringer i lov om sosiale tjenester m.v. og lov om helse-tjenesten i kommunene (rettssikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemning)

Til Odelstinget

1. INNLEDNING

1.1 Sammendrag

Det fremmes i proposisjonen forslag om at sosialtjenesteloven kapittel 6A i hovedsak videreføres i et nytt og permanent regelverk - sosialtjenesteloven kapittel 4A.

Det redegjøres for bakgrunnen for gjeldende regler, jf. Ot.prp. nr. 58 (1994-1995), Ot.prp. nr. 57 (1995-1996), St. meld. nr. 26 (1997-1998) og Ot.prp. nr. 62 (2000-2001).

Høringsnotat med forslag til regler som skal avløse de midlertidige reglene i sosialtjenesteloven kapittel 6A, ble sendt ut i november 2002 med høringsfrist i januar 2003. Det redegjøres for hovedinnholdet i høringsuttalelsene.

1.2 Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Bjarne Håkon Hanssen, Britt Hildeng, Asmund Kristoffersen og Gunnar Olsen, fra Høyre, Beate Heieren Hundhammer, Bent Høie og Elisabeth Røbekk Nørve, fra Fremskrittspartiet, lederen John I. Alvheim og Harald T. Nesvik, fra Sosialistisk Venstreparti, Olav Gunnar Ballo og Sigbjørn Mølvi, fra Kristelig Folkeparti, Åse Gunhild Woie Duesund og

Per Steinar Osmundnes, og fra Senterpartiet, Ola D. Gløtvold, erkjenner at det i enkelte tilfeller kan være behov for å utøve tvang og makt i den kommunale pleie- og omsorgstjenesten overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemning.

Komiteen erkjenner videre at spørsmålet inneholder mange dilemmaer både av etisk art og i forhold til spørsmålet om menneskeverd og menneskerettigheter og den enkeltes rettssikkerhet.

Nettopp av slike årsaker er komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, av den oppfatning at det er nødvendig med et lov- og regelverk som regulerer bruk av tvang og makt i de tilfeller der slik bruk er ansett som nødvendig. Flertallet støtter derfor departementets forslag om at sosialtjenesteloven kapittel 6A i hovedsak videreføres i et nytt og permanent regelverk – sosialtjenesteloven kapittel 4A.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til Innst. O. nr. 79 (1995-1996) der Fremskrittspartiet gikk mot loven. Disse medlemmer vil også denne gangen gå mot hele lovforslaget.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til at Senterpartiet var svært skeptisk til det første lovutkastet som kom når det gjaldt bruk av makt og tvang overfor personer med psykisk utviklingshemning. Dette lovforslaget ble da også sendt tilbake til Regjeringen. Dette medlem vil understreke at hensikten med en slik lov måtte, og må, være å begrense og kontrollere eventuell nødvendig bruk av tvang og makt, og at alle andre tiltak av frivillig og

positiv art skal være prøvd først. Videre må aldri bruk av tvang og makt skje på grunn av et mangelfullt og utilfredsstillende omsorgstilbud.

Dette medlem er tilfreds med at den midlertidige loven ble utformet ut fra disse grunnholdningene, og at en nå ser en reduksjon i bruken av tvang og makt. Skal vi opprettholde og utvikle et samfunn der enkeltmenneskets ukrenkelighet og samfunnets omsorgsetikk blir ivaretatt og praktisert på en forsvarlig måte, må loven og retningslinjer ha et slikt klart og restriktivt utgangspunkt.

2. ERFARINGER MED SOSIALTJENESTE-LOVEN KAPITTEL 6A

2.1 Sammendrag

Departementet har innhentet årsrapporter fra fylkesmennene om praktiseringen av regelverket. Statistikken viser en sterk økning i antall godkjente vedtak om bruk av tvang og makt fra 1999 til 2001. Ut fra tilbakemeldingene for 2002 ser det ut til at denne økningen er i ferd med å avta. Det uttales at økningen av antall vedtak ikke er uttrykk for at den reelle tvangsbruken er økt, men at nødvendig tvangsbruk i større grad utføres i kontrollerte former etter at andre løsninger er prøvd.

Etter fylkesmennenes syn har regelverket bidratt til å sette fokus på andre tiltak enn bruk av tvang eller makt. Den uregistrerte bruken av tvang er redusert siden 1999, men det rapporteres også for 2002 om at det forekommer slik tvangsbruk. Tallmaterialet viser at tiltak etter sosialtjenesteloven kapittel 6A ble anvendt overfor om lag 1 200 personer i 2002. Fylkesmennene godkjente vedtak for 337 personer.

Det er gitt mange dispensasjoner fra utdanningskravene som loven stiller.

Fylkesmennene har rapportert om 6 klagesaker som har vært behandlet av fylkesnemnda for sosiale saker i perioden 1999 til og med 2002. I tillegg er noen klager trukket tilbake før saken ble fremmet for nemnda. Fylkesmennenes vedtak ble stadfestet i alle sakene. Det er rapportert om 11 klager til Fylkesmannen om kommunens beslutning om skadeavvergende tiltak i enkelttilfeller. En sak har hittil blitt behandlet av domstolene. Fylkesnemndas vedtak i saken ble opprettholdt.

I forbindelse med iverksettingen av sosialtjenesteloven kapittel 6A ble det oppnevnt en rådgivende gruppe (Rådet) som skulle følge med i hvordan loven ble praktisert og vurdere praksis i forhold til rettssikkerhetsspørsmål og den faglige utviklingen i den midlertidige virketiden.

Det redegjøres for Rådets virksomhet fra 1. januar 1999 til 30. juni 2002.

Rådet som avga sluttrapport 11. juni 2002, har konkludert med at loven har bidratt til:

- bedret kontroll med bruk av tvang og makt under tjenesteutøvelsen
- høyere erkjennelse av tjenestemottakeres rett til respekt for sin integritet og selvbestemmelsesrett
- redusert bruk av tvang i tjenesteutøvelsen.

Rådet har tilrådd at et nytt regelverk bør etterfølge sosialtjenesteloven kapittel 6A.

Det redegjøres for aktuelle forsknings- og kartleggingsprosjekter.

2.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til at Norge siden 1999 har hatt en midlertidig lov som regulerer bruk av tvang og makt. I denne perioden har en rådgivende gruppe (Rådet) fulgt med i praktiseringa av loven.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, registrerer med tilfredshet at alle som har uttalt seg om virkningen av gjeldende regelverk, uttaler at dette har virket positivt og har ført til redusert bruk av tvang. Flertallet er også fornøyd med at fylkesmennene gir uttrykk for at regelverket har bidratt til å sette fokus på andre tiltak enn bruk av tvang og makt.

En annen erfaring som er gjort i perioden med den midlertidige loven, er at det er gitt mange dispensasjoner fra de utdanningskravene som loven stiller. Flertallet er bekymra for at en slik dispensasjonspraksis kan bidra til å svekke rettssikkerheten for tjenestemottakerne, og forutsetter at departementet vil følge nøye med i utviklinga av dispensasjonspraksisen.

3. ANDRE TILTAK FOR Å REDUSERE BRUKEN AV TVANG OG MAKT OG HØYNE KVALITETEN I TJENESTETYINGEN TIL UTVIKLINGSHEMMEDE

3.1 Sammendrag

I rundskrivet og forarbeidene til sosialtjenesteloven kapittel 6A er det understreket at spørsmålet om bruk av tvang og makt må ses i sammenheng med den enkelte utviklingshemmedes livssituasjon, og at kommunens tilbud til den enkelte skal være helhetlig og individuelt tilrettelagt.

Det vises til forskning og erfaringer som peker på at det blir større problemer med beboernes atferd når mange psykisk utviklingshemmede med atferdsproblemer samles i store boenheter.

Det redegjøres for en arbeidsgruppe nedsatt av Helsetilsynet for å utrede spørsmål om kompetanse-

utvikling og organisering av helsetjenesten til utviklingshemmede med alvorlige atferdsavvik og/eller psykiske lidelser. Helsetilsynet deler arbeidsgruppens oppfatning om at kompetanseheving på kommunalt nivå er det mest sentrale virkemiddel i arbeidet med å bedre tjenestetilbudet til den aktuelle brukergruppen.

Det vises til at departementet og Sosial- og helsedirektoratet har gitt tilskudd til et 4-årig utviklings- og samarbeidsprosjekt mellom Trondheim kommune og Høgskolen i Sør-Trøndelag.

I 1999 ble det opprettet et nasjonalt, funksjonsrettet kompetansenettverk for autisme. Det er i 2002 etablert to regionale knutepunkter i helseregion øst: ett knutepunkt i forhold til mennesker med autisme og psykiske vansker og et annet knutepunkt i forhold til utfordrende atferd. Disse fagmiljøene skal i tillegg til å yte veiledningstjenester til andre fagmiljø i regionen bidra til å bygge opp innsatsen på disse fagområdene også i de andre helseregionene.

Det vises til arbeid med forskrift om kvalitet for pleie- og omsorgstjenestene. Departementet legger til grunn at utvidet tilsyn med omsorgstjenestene i kommunene vil bidra til utviklingen av bedre tjenester til den enkelte.

3.2 Komiteens merknader

Komiteen vil understreke at en høy kvalitet på det tilbudet den enkelte utviklingshemmede får, vil være av avgjørende betydning for behovet for bruk av tvang og makt. Komiteen vil i denne sammenheng peke på at både kompetanseheving og økt ressurstilgang på kommunalt nivå vil være avgjørende for kvaliteten på det tilbudet som kan gis i framtida.

4. FORHOLDET TIL MENNESKERETTIGHETENE

4.1 Sammendrag

Det vises til at ved lov 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven) ble enkelte av menneskerettskonvensjonene, blant annet Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK), inkorporert i norsk lovgivning. Etter departementets vurdering medfører ikke departementets forslag til endringer av gjeldende regler endret vurdering i forhold til menneskerettighetene.

4.2 Komiteens merknader

Komiteen er opptatt av at lovregler som åpner adgang til å bruke tvang og makt overfor enkelte grupper, krever spesiell årvåkenhet for å redusere risikoen for at loven i forhold til den enkelte bruker an-

vendes på en måte som krenker den enkeltes menneskerettigheter. Komiteen viser til at Norge har påtatt seg klare forpliktelser i en slik sammenheng bl.a. ved at Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen ble inkorporert i norsk lovgivning ved lov 21. mai 1999.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, deler departementets vurdering av at det foreliggende forslag til endringer av gjeldende regler ikke vil medføre endret vurdering i forhold til menneskerettighetene. Flertallet viser til at dette synspunktet også støttes av Rådet.

5. FORHOLDET TIL ANNET REGELVERK

5.1 Sammendrag

Sosialdepartementet sendte i mai 2002 høringsnotat om lov om rettigheter for og begrensning og kontroll med bruk av tvang mv. overfor personer med demens ut på høring. Det påpekes at til tross for store ulikheter mellom de to brukergruppene er problemstillingene knyttet til manglende samtykke og bruk av tvang i stor utstrekning de samme. Det er derfor lagt til grunn at departementet vil se oppfølgingen av høringsnotatet for demente i sammenheng med evalueringen av sosialtjenesteloven kapittel 6A. Departementet vil vurdere muligheten for et felles regelverk i det videre arbeidet med oppfølging av høringsnotatet med forslag til regler om bruk av tvang overfor demente.

Det framholdes at umyndiggjøringsloven fra 1898 og vergemålsloven fra 1927 bare i begrenset grad har vært gjenstand for revisjon siden de ble vedtatt, og at det er nødvendig med en grunnleggende gjennomgang og modernisering av denne lovgivningen for å bedre rettssikkerheten til dem som disse lovene tar sikte på å beskytte, og for å få mer hensiktsmessige og tidsmessige ordninger. Justisdepartementet har derfor oppnevnt et utvalg til å revidere umyndiggjørings- og vergemålslovgivningen.

Sosialtjenesteloven kapittel 6A regulerer ikke bruk av tvang for å gjennomføre medisinsk undersøkelse og behandling, herunder tannbehandling. Etter departementets vurdering er det nødvendig å utrede problemstillingene knyttet til bruk av tvang for å gjennomføre helsehjelp nærmere. Helsedepartementet arbeider med utkast til regelverk om medisinsk behandling uten samtykke som vil gjelde flere grupper pasienter uten samtykkekompetanse. Det tas sikte på å fremme en proposisjon om medisinsk behandling uten samtykke i 2004.

Regjeringen har nedsatt et lovutvalg som skal utrede og foreslå bedre harmonisering av den kommunale helse- og sosiallovgivningen.

5.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstrepart og Kristelig Folkeparti, mener at det er et behov for å få regelverk som regulerer bruken av tvang og makt for andre grupper enn psykisk utviklingshemmede. Flertallet viser i denne sammenheng til at det arbeides med en lov som regulerer bruk av tvang mv. overfor personer med demens. Flertallet mener at problemstillingene knyttet til bruk av tvang overfor disse to gruppene langt på vei er de samme, men mener likevel det er riktig å utrede videre spørsmålet om felles regelverk for en beslutning om et eventuelt felles regelverk tas.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, vil også understreke behovet for å regulere bruken av tvang for å gjennomføre medisinsk undersøkelse og behandling, herunder tannbehandling. Dette vil gjelde flere grupper uten samtykkekompetanse. Dette flertallet er av den oppfatning at det er behov for en bedre harmonisering av den kommunale helse- og sosiallovgivningen, og det bør være et langsiktig mål å komme fram til én felles lov som regulerer bruken av tvang og makt overfor ulike grupper som av ulike grunner ikke kan gi sitt samtykke. Dette vil, slik dette flertallet ser det, bedre ivareta enkeltindividets rettssikkerhet og forenkle både de ansattes arbeidssituasjon og tilsynsmyndighetenes virksomhet.

Dette flertallet vil videre peke på at det kan være behov for å regulere tvangsbruk også på andre arenaer enn i den kommunale pleie- og omsorgstjenesten. Dette flertallet vil i denne sammenheng peke på skolen, barnehagen, arbeidsplasser og andre steder. Det foreliggende lovforslag omfatter ikke disse arenaene, og dette flertallet forutsetter at departementet nøye vurderer spørsmålet om hvorvidt det er behov for en lovgivning som også omfatter disse.

Komiteens medlem fra Senterpartiet har merket seg at departementet arbeider med et lovgrunnlag for bruk av tvang mv. overfor personer med demens.

Dette medlem vil understreke at det er store ulikheter mellom de to brukergruppene, og at utviklet adferd og livsførsel i størst mulig grad må respekteres

og aksepteres uansett hvilke brukergrupper det gjelder.

Dette medlem er sterkt skeptisk til å bruke tvang og makt overfor tilvendt adferd og livsførsel som forsøk på rehabilitering og endring. Dette medlem ser imidlertid behovet for sikring av enkeltmenneskers behov for f.eks. medisinsk undersøkelse og behandling, herunder tannlegebehandling, og at dette kan måtte skje uten vedkommendes samtykke. I slike tilfeller kan det være behov for et lovverk som regulerer bruken av tvang og makt overfor ulike grupper som av ulike grunner ikke kan gi sitt samtykke i slike situasjoner.

6. LOVGIVNING I ANDRE NORDISKE LAND

6.1 Sammendrag

I Sverige er tjenestetilbudet for personer med utviklingshemning regulert i Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (1993). Loven gir adgang til å gi nærmere forskrifter om bruk av tvang for å sikre den enkeltes liv, personlige sikkerhet og helse, men slike regler er ikke gitt. Loven regulerer ikke bruk av tvang og makt utover dette.

I Finland er tjenestetilbudet til utviklingshemmede også regulert i en egen lov. Lag angående specialomsorger om utvecklingsstörda (1977) gir rettigheter som gjelder utover det som følger av annet regelverk. Loven gir også adgang til å gi tjenester uavhengig av vedkommendes vilje. Nye regler som omhandler bruk av tvang og makt overfor enkelte grupper, herunder mennesker med psykisk utviklingshemning, vurderes innført.

Danmark har innført liknende regler som de som gjelder etter kapittel 6A. I lov om social service kapittel 21 er det gitt regler om "magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten m.v." Reglene trådte i kraft 1. januar 2000.

6.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til at det er ulik rettstilstand i de nordiske landene når det gjelder lovgivning som regulerer bruk av tvang og makt. Mens Sverige ikke har denne type lovgivning, har Danmark regler som ligner de norske, mens Finland vurderer å innføre slik lovregulering. Komiteen merker seg at de danske reglene omfatter både utviklingshemmede og personer som lider av demens, sinnssykdom eller alvorlig hjerneskade.

7. LOVFORSLAGET

7.1 Sammendrag

7.1.1 Lovgivning som videreføres

Fra gjeldende lovgivning foreslås følgende i hovedsak videreført:

- virkeområdet
- vilkårene for bruk av tvang og makt
- tilfeller der det kan brukes tvang og makt, med unntak av "atferdsendrende tiltak" og slik at planlagte skadeavvergende tiltak i gjentatte nødsituasjoner skilles ut som en egen form for tiltak
- saksbehandlingsregler med enkelte forenklinger og presiseringer
- innhold i vedtak/beslutninger
- krav om oppnevning av hjelpeverger
- prosessuelle rettigheter til hjelpeverger og pårørende
- adgangen til å bringe vedtak inn for tingretten etter reglene i tvistemålsloven
- kravene til gjennomføring.

7.1.2 Strukturelle endringer

Det foreslås at reglene legges inn som et nytt kapittel 4A i sosialtjenesteloven, slik at de får en mer sentral plassering i forhold til de generelle rettighetsbestemmelsene.

Departementet har innarbeidet forskriften til kapittel 6A i lovutkastet.

7.1.3 Begrepsbruk

Det foreslås at tittelen på kapitlet endres til "Rettsikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemning".

Begrepet "psykisk utviklingshemning" foreslås videreført.

Departementet foreslår å endre begrepet "alternative tiltak" til "andre løsninger" og "konkret faresituasjon" til "nødsituasjon".

7.1.4 Forenklinger og presiseringer

Departementet foreslår at bruk av inngripende varslingsystemer med tekniske innretninger nevnes særskilt under definisjonen av tvang og makt i § 4A-2 annet ledd.

Departementet mener at vedtaksperioden for planlagte skadeavvergende tiltak i gjentatte nødsituasjoner skal settes til inntil 12 måneder om gangen. Reglene om vedtaksperiodens lengde vil dermed være den samme for tiltak etter § 4A-5 tredje ledd bokstavene b og c. Etter departementets vurdering vil dette sammen med forslag til § 4A-9 om krav til gjennomføring og evaluering av tiltakene og plikten til å føre journal etter § 4A-10 innebære en forenkling uten fare for svekking av tjenestemottakernes rettsikkerhet.

Det foreslås at reglene om dokumentasjonsplikt i helsepersonelloven kapittel 8 og forskrift om pasientjournal skal gjelde så langt de passer. Forslaget innebærer en harmonisering av regelverket for sosial- og helsetjenesten, og vil etter departementets vurdering

ivareta behovet for forsvarlig dokumentasjon på dette området.

7.1.5 Bestemmelser som ikke videreføres

Departementet mener det er behov for å begrense adgangen til å bruke tvang i opplærings-, trenings- og behandlingstiltak og foreslår at adgangen til å bruke tvang i atferdsendrende tiltak ikke videreføres som eget grunnlag. Det foreslås at det presiseres i bokstav c at opplæring og trening kan brukes i tiltak for å dekke den utviklingshemmedes grunnleggende behov for mat, påkledning, hvile, søvn, personlig hygiene og personlig trygghet. Ut over disse tilfellene vil det etter forslaget ikke være anledning til å bruke planlagte trenings- og opplæringstiltak.

Departementet foreslår å ikke å videreføre ordningen med rådgivende gruppe.

Departementet foreslår at adgangen til å klage på gjennomføringen av vedtak som er overprøvd av Fylkesmannen, ikke videreføres. Det vises til at den ordinære ordningen er at innvendinger mot måten et vedtak gjennomføres på, kan tas opp med tilsynsmyndigheten. Etter departementets vurdering bør dette være ordningen også på dette området.

Departementet foreslår å myke opp kravet om at to tjenesteytere skal være til stede ved gjennomføringen av planlagte skadeavvergende tiltak og tiltak for å dekke tjenestemottakerens grunnleggende behov. Kravet kan etter forslaget § 4A-9 annet ledd fravikes dersom dette "er til ugunst for tjenestemottakeren".

Videre foreslår departementet å sløyfe dagens utdanningskrav til den andre av de to tjenesteyterne, og at det åpnes opp for personell med pedagogisk fagbakgrunn.

7.1.6 Formål

Det framholdes at formålet med lovforslaget er todelt: hindre vesentlig skade og forebygge og begrense bruk av tvang og makt, og departementet mener at dette fanges opp i den foreslåtte formålsbestemmelsen på en tydeligere måte enn i dagens formålsbestemmelse. Det foreslås videre tatt inn som tredje ledd i formålsbestemmelsen at "ingen skal behandles på en nedverdiggende eller krenkende måte".

7.1.7 Nærmere om virkeområdet

Departementet legger til grunn at dersom det skal gis bestemmelser om bruk av tvang innenfor andre sektorer, bør dette gjøres gjennom endringer i den enkelte sektorloven. Departementet vil følge opp spørsmålet om bruk av tvang og makt på andre arenaer overfor de berørte departementer.

7.1.8 Rett til medvirkning og informasjon

Departementet mener det er særlig viktig å understreke retten til informasjon og medvirkning i et

regelverk som gir hjemmel for bruk av tvang og makt, og har derfor innarbeidet dette i lovutkastet § 4A-3.

7.1.9 Krav til forebygging

Departementet mener at kravet til forebygging bør tydeliggjøres og foreslår en bestemmelse om at kommunen plikter å legge forholdene til rette for minst mulig bruk av tvang og makt og til å gi nødvendig opplæring, herunder faglig veiledning og oppfølging i gjennomføring av tiltak.

7.1.10 Særlige grenser for bruk av enkelte tiltak

Etter departementets vurdering er det uheldig at regelverket i enkelte tilfeller kan føre til løsninger som i større grad begrenser privatlivet, livsutfoldelse og bevegelsesfriheten enn nødvendig. Departementet foreslår derfor at adgangen til å bruke mekaniske tvangsmidler utvides slik at disse tiltakene også kan brukes for å hindre fall og hindre at tjenestemottakeren skader seg selv.

Dagens forskrift § 1-5 gir adgang til å skjerme tjenestemottakeren fra andre personer som et skadeavvergende tiltak, og denne adgangen er foreslått videreført. Departementet har ikke foreslått å videreføre kravet om at en tjenesteyter skal være til stede i rommet eller naborommet ved gjennomføringen av skjermingen.

7.1.11 Spesialisthelsetjenesten

Departementet er enig med høringsinstansene i at det er behov for å tydeliggjøre spesialisthelsetjenestens ansvar og rolle ved bruk av tvang overfor psykisk utviklingshemmede og foreslår at spesialisthelsetjenestens ansvar og oppgaver etter dette kapitlet reguleres i en egen bestemmelse.

7.1.12 Tilsyn og kontroll

Departementet foreslår i hovedsak å videreføre gjeldende tilsynsregler slik at kommunens internkontrollplikt og Fylkesmannens tilsyn med kapittel 4A reguleres direkte i loven. Departementet forutsetter at tilsynet med spesialisthelsetjenesten på dette området utføres i nært samarbeid mellom Fylkesmannen og Helsetilsynet i fylkene.

Departementet mener at Fylkesmannen ikke skal ha plikt til å føre stedlig tilsyn med tiltak etter kapittel 4A. Etter departementets syn bør regelmessigheten og utføringen av tilsynet vurderes av Fylkesmannen i lys av behovet for tilsyn i det enkelte tilfellet.

7.1.13 Forslag fra Rådet som ikke er fulgt opp i lovutkastet

Følgende forslag fra Rådet er ikke fulgt opp i lovforslaget:

- utvidelse av vilkårene for bruk av tvang og makt slik at også vesentlig økt livskvalitet kan gi rettslig grunnlag for å bruke tvang og makt
- innføring av samtykke som eget hjemmelsgrunnlag for bruk av tvang eller makt overfor personer over 16 år
- adgang til å inngå avtaler med den eller de som har foreldreansvaret, om bruk av tvang og makt mot barn under 16 år
- lovfesting av at kommunen skal ha adgang til å opptre som hjelpeintervenient til støtte for den private parten.

7.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, støtter forslagene i proposisjonen med hensyn til den gjeldende lovgivning som videreføres i den nye loven. Flertallet viser til at et solid flertall av høringsinstansene også er enige i dette.

Flertallet vil understreke at bruk av makt og tvang bare skal brukes i nødssituasjoner der det er helt nødvendig for å hindre eller begrense vesentlig skade. Flertallet vil også sterkt understreke at alle andre tiltak skal være utprøvd før tvang eller makt blir tatt i bruk. Det må ikke bli slik at adgangen til å bruke tvang fører til redusert innsats for å bedre kvaliteten og omfanget av det omsorgstilbudet som gis til de psykisk utviklingshemmede. Flertallet mener det er behov for å heve kompetansen hos de ansatte og dermed også kvaliteten på tilbudet til de psykisk utviklingshemmede i kommunene. Flertallet vil i denne sammenheng også peke på viktigheten av et nært og godt samarbeid mellom kommunene og habiliteringstjenesten.

Flertallet viser til at bruk av tvang og makt i atferdsendrende tiltak ikke videreføres som eget grunnlag. Uttalelsene fra høringsinstansene spriker på dette punktet. Av kommunene og fylkesmennene er det et flertall for ikke å videreføre atferdsendrende tiltak som eget grunnlag. Det samme er tilfelle når det gjelder brukerorganisasjonene. Derimot kan det synes som det er et flertall i spesialisthelsetjenesten som går inn for beholde dette. Ut fra en samlet vurdering vil flertallet støtte forslaget i proposisjonen om ikke å videreføre atferdsendrende tiltak som eget grunnlag, og viser bl.a. til høringsuttalelsen fra Norsk Forbund for Utviklingshemmede hvor det heter:

"Erfaringer har vist at slik behandling ikke har den effekt man hadde håpet, og i ekstreme tilfeller går langt over lovens uttalte verdigrunnlag og forsvarlighetsnormer for akseptabel behandling."

Flertallet mener derimot det fortsatt bør være adgang til bruk av tvang i opplærings- og treningstil-

tak, men kun begrensa til de situasjoner der det er nødvendig for å dekke tjenestemottakerens grunnleggende behov for mat, påkledning, hvile, søvn, hygiene og personlig trygghet. Dette er også i samsvar med forslaget i proposisjonen.

Flertallet viser til at et flertall i Rådet anbefaler at det åpnes for bruk av tvang og makt basert på samtykke fra tjenestemottaker over 16 år, og at det kan inngås avtaler med den eller de som har foreldreansvar om bruk av tvang eller makt for barn under 16 år. Dette forslaget følges ikke opp i proposisjonen. Flertallet viser også til at et klart flertall av høringsinstansene har sluttet seg til departementets vurdering av forslaget fra Rådets flertall. Om spørsmålet om samtykke uttaler Fylkesmannen i Oppland bl.a.:

"Vi mener det vil bli svært vanskelig å skulle gå inn å vurdere om brukeren har samtykkekompetanse."

Komiteen registrerer at brukerorganisasjonene har ulikt syn på dette og viser til at mens NFU støtter Rådets forslag, er Landsforbundet for Utviklingshemmede og Pårørende (LUPE) sterkt imot forslaget.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, vil ut fra en samla vurdering si seg enig i departementets vurderinger og støtter forslaget om at det ikke åpnes for bruk av tvang basert på samtykke fra tjenestemottaker eller avtaler med foresatte for barn under 16 år.

Flertallet viser til at departementet foreslår å myke opp kravet om at to tjenesteytere skal være til stede ved gjennomføringen av planlagte skadeavvergende tiltak og tiltak for å dekke tjenestemottakerens grunnleggende behov på en slik måte at dette kan fravikes dersom det "er til ugunst for tjenestemottaker". Flertallet finner dette rimelig og støtter derfor dette forslaget, men vil understreke at det kun må gjelde de tilfeller der det åpenbart er til tjenestemottakers beste at bare én er til stede. Flertallet registrerer videre at det foreslås å sløyfe dagens utdanningskrav til den andre av de to tjenesteyterne. Flertallet støtter dette forslaget, men vil peke på at det gjennom høringsene i komiteen er uttrykt bekymringer for den dispensasjonspraksis som i dag utøves når det gjelder utdanningskrav. Derfor vil flertallet understreke at ved å stille utdanningskrav til kun den ene av de to tjenesteyterne, vil det måtte bety at det må strammes inn på en relativt liberal dispensasjonspraksis på området.

Flertallet er sterkt opptatt av at det må føres et godt og effektivt tilsyn med bruk av tvang og makt i pleie- og omsorgstjenester overfor psykisk utviklingshemmede for å sikre seg mot at det utvikles en

uheldig praksis som er i strid med lovens intensjoner. For å sikre dette mener derfor flertallet det er nødvendig at Fylkesmannen i tillegg til systemrettet tilsyn også må ha plikt til å føre stedlig tilsyn med tiltak etter kapittel 4A. Flertallet kan derfor ikke støtte forslaget om at et slikt stedlig tilsyn ikke lenger skal være pålagt, og viser i denne sammenheng til at både et flertall av høringsinstansene og Rådet mener det er nødvendig med et slikt stedlig tilsyn.

Flertallet fremmer derfor følgende forslag:

"I lov 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester skal § 2-6 første ledd nytt annet punktum lyde:

Ved tiltak etter § 4A-5 tredje ledd bokstavene b og c skal det også føres stedlig tilsyn."

Flertallet forutsetter at Fylkesmannen ut fra alvorlighetsgraden til de forskjellige tiltakene, sitt kjennskap til forholdene i kommunen m.m. i hvert enkelt tilfelle vurderer hvor ofte det er nødvendig å føre stedlig tilsyn.

Flertallet ser det som positivt at den midlertidige loven som har regulert bruken av tvang og makt, nå gjøres permanent. Det er likevel grunn til å følge utviklinga nøye. Flertallet ser derfor behovet for en evaluering av de virkningene loven får, og vil be om at den blir gjenstand for en grundig erfarings- og forskningsbasert evaluering etter at den har virket i 3 år.

Komiteen viser til at det i forbindelse med behandlingen av Ot.prp. nr. 54 (2002-2003) ble foretatt lovendringer som innebærer at enkelte henvisninger i proposisjonens lovforslag må endres, jf. Innst. O. nr. 4 (2003-2004). Komiteen er ellers gjort kjent med at det i proposisjonens lovforslag er en uriktig henvisning i § 2-6 tredje ledd, og at ordene "og drikke" ved en feil er falt ut av forslaget til § 4A-5 tredje ledd bokstav c.

Komiteen fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"I lov 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester gjøres følgende endringer:

§ 2-1 annet ledd første punktum skal lyde:

Kommunen skal føre internkontroll for å sikre at virksomhet og tjenester etter *kapitlene 4, 4A, 6 og 7* er i samsvar med krav fastsatt i eller i medhold av lov eller forskrift.

§ 2-4 skal lyde:

Det regionale helseforetakets ansvar

Regionalt helseforetak er ansvarlig for at de oppgaver *som spesialisthelsetjenestene* er pålagt etter *kapittel 4A*, blir utført.

§ 2-6 første ledd første punktum skal lyde:

Fylkesmannen plikter å føre tilsyn med kommunens virksomhet etter *kapitlene 4, 4A, 6 og 7* og skal påse at virksomheten drives i samsvar med loven og forskriftene til loven.

§ 2-6 tredje og fjerde ledd skal lyde:

Fylkesmannen kan uten hinder av taushetsplikt kreve innsyn i de opplysninger som er nødvendige for at fylkesmannen kan utføre sine oppgaver etter første ledd. I forbindelse med tiltak etter kapittel 4A kan tilsynet gjennomføre tilsynsbesøk uten beboerens samtykke. *Fylkesmannen skal føre tilsyn med tiltak der spesialisthelsetjenestene har truffet vedtak etter § 4A-13 annet ledd.*

Hvis virksomhet etter *kapitlene 4, 4A, 6 eller 7* drives på en måte som kan ha skadelige følger for tjenestemottaker eller på annen måte er uheldig eller uforsvarlig, kan fylkesmannen gi pålegg om å rette opp forholdet.

§ 4A-5 tredje ledd bokstav c skal lyde:

tiltak for å dekke tjenestemottakerens grunnleggende behov for mat og drikke, påkledning, hvile, søvn, hygiene og personlig trygghet, herunder opplærings- og treningstiltak."

8. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

8.1 Sammendrag

Det framholdes at forslaget til nytt kapittel 4A i sosialtjenesteloven i hovedtrekk innebærer en videreføring av gjeldende regler, og at det legges til grunn at nye regler om bruk av tvang overfor utviklingshemmede vil medføre administrative og økonomiske konsekvenser tilsvarende det som følger av gjeldende regler.

9. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til merknadene og til proposisjonen og rår Odelstinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i lov om sosiale tjenester m.v. og lov om helsetjenesten i kommunene (rettssikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemning)

I

I lov 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester m.v. gjøres følgende endringer:

§ 2-1 annet ledd skal lyde:

Kommunen skal føre internkontroll for å sikre at virksomhet og tjenester etter *kapitlene 4, 4A, 6 og 7* er i samsvar med krav fastsatt i eller i medhold av lov eller forskrift. Kommunen må kunne gjøre rede for hvordan den oppfyller denne plikten.

§ 2-4 skal lyde:

Det regionale helseforetakets ansvar

Regionalt helseforetak er ansvarlig for at de oppgaver som *spesialisthelsetjenestene* er pålagt etter kapittel 4A, blir utført.

§ 2-6 skal lyde:

§ 2-6 Fylkesmannens tilsynsvirksomhet

Fylkesmannen plikter å føre tilsyn med kommunens virksomhet etter *kapitlene 4, 4A, 6 og 7* og skal påse at virksomheten drives i samsvar med loven og forskriftene til loven. *Ved tiltak etter § 4A-5 tredje ledd bokstavene b og c skal det også føres stedlig tilsyn.*

Kongen kan gi forskrifter med nærmere bestemmelser om tilsynet.

Fylkesmannen kan uten hinder av taushetsplikt kreve innsyn i de opplysninger som er nødvendige for at fylkesmannen kan utføre sine oppgaver etter første ledd. I forbindelse med tiltak etter kapittel 4A kan tilsynet gjennomføre tilsynsbesøk uten beboerens samtykke. *Fylkesmannen skal føre tilsyn med tiltak der spesialisthelsetjenestene har truffet vedtak etter § 4A-13 annet ledd.*

Hvis virksomhet etter *kapitlene 4, 4A, 6 eller 7* drives på en måte som kan ha skadelige følger for tjenestemottaker eller på annen måte er uheldig eller uforsvarlig, kan fylkesmannen gi pålegg om å rette opp forholdet.

Nytt kapittel 4A skal lyde:

Kapittel 4A. Rettssikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemning

§ 4A-1 Formål

Formålet med reglene i dette kapitlet er å hindre at personer med psykisk utviklingshemning utsetter seg selv eller andre for vesentlig skade og forebygge og begrense bruk av tvang og makt.

Tjenestetilbudet skal tilrettelegges med respekt for den enkeltes fysiske og psykiske integritet, og så langt som mulig i overensstemmelse med tjenestemottakerens selvbestemmelsesrett.

Ingen skal behandles på en nedverdiggende eller krenkende måte.

§ 4A-2 Virkeområde

Reglene i dette kapitlet gjelder bruk av tvang og makt som ledd i tjenester etter § 4-2 bokstavene a til d til personer med psykisk utviklingshemning.

Som bruk av tvang eller makt etter reglene i dette kapitlet regnes tiltak som tjenestemottakeren motsetter seg eller tiltak som er så inngripende at de uansett motstand må regnes som bruk av tvang eller makt. Bruk av inngripende varslingsystemer med tekniske innretninger skal alltid regnes som bruk av tvang eller makt etter reglene i dette kapitlet. Alminnelige oppfordringer og ledelse med hånden eller andre fysiske påvirkninger av liknende art anses ikke som bruk av tvang eller makt.

§ 4A-3 Rett til medvirkning og informasjon

Tjenestetilbudet skal så langt som mulig tilrettelegges og gjennomføres i samarbeid med tjenestemottakeren, jf. § 8-4.

Tjenestemottakeren, pårørende og verge eller hjelpeverge skal høres før det treffes vedtak om bruk av tvang og makt etter reglene i dette kapitlet og gis informasjon om adgangen til å uttale seg i saker som skal overprøves, klageadgang og adgangen til å bringe vedtaket inn for tilsynsmyndighet og tingretten.

Dersom verge eller hjelpeverge ikke allerede er oppnevnt der kommunen anser det aktuelt å fatte vedtak om bruk av tvang og makt etter reglene i dette kapitlet, skal hjelpeverge oppnevnes. Kommunen skal begjære oppnevning av hjelpeverge dersom ikke oppnevning er begjært av andre som kan framsette slik begjæring, jf. vergemålsloven § 90 a. Opplysninger om personlige forhold som hjelpevergen mottar, kan bare gis videre dersom det er nødvendig for å utføre hjelpevergeoppdraget.

Som pårørende regnes ektefelle, samboer, myndige barn, foreldre, myndige søsken og besteforeldre.

Det gjelder et prioritetsforhold i den rekkefølgen som er angitt, med mindre særlige grunner foreligger.

§ 4A-4 Krav til forebygging

Kommunen plikter å sørge for at forholdene legges til rette for minst mulig bruk av tvang og makt. I tillegg til å tilrettelegge tjenestetilbudet i overensstemmelse med reglene i § 4A-1 annet ledd, jf. også § 4A-5 første ledd, plikter kommunen å gi nødvendig opplæring etter § 2-3, herunder faglig veiledning og oppfølging i gjennomføring av tiltak etter dette kapitlet.

§ 4A-5 Vilkår for bruk av tvang og makt

Andre løsninger enn bruk av tvang eller makt skal være prøvd før tiltak etter dette kapitlet settes i verk. Kravet kan bare fravikes i særlige tilfeller, og det skal i så fall gis en begrunnelse.

Tvang og makt kan bare brukes når det er faglig og etisk forsvarlig. I vurderingen skal det legges særlig vekt på hvor inngripende tiltaket er for den enkelte tjenestemottaker. Tiltakene må ikke gå lenger enn det som er nødvendig for formålet, og må stå i forhold til det formålet som skal ivaretas. Tvang og makt kan bare brukes for å hindre eller begrense vesentlig skade.

Det kan anvendes tvang og makt i følgende tilfeller:

- a) skadeavvergende tiltak i nødsituasjoner,*
- b) planlagte skadeavvergende tiltak i gjentatte nødsituasjoner, eller*
- c) tiltak for å dekke tjenestemottakerens grunnleggende behov for mat og drikke, påkledning, hvile, søvn, hygiene og personlig trygghet, herunder opplærings- og treningstiltak.*

§ 4A-6 Særlige grenser for bruk av enkelte tiltak

Mekaniske tvangsmidler som hindrer tjenestemottakerens bevegelsesfrihet, herunder belter, remmer, skadeforebyggende spesialklær og liknende kan bare brukes for å gi nødvendig støtte for fysiske funksjonshemninger, for å hindre fall og for å hindre at tjenestemottakeren skader seg selv. I alle tilfeller må vilkårene i § 4A-5 være oppfylt.

Dersom en nødsituasjon etter § 4A-5 annet ledd bokstavene a og b gjør det nødvendig å skjerme tjenestemottakeren fra andre personer, skal skjermingen foregå i et ordinært beboelsesrom med ulåst dør. Sikkerhetsmessige hensyn kan unntaksvis tilsi at døren låses. Vedkommende skal i alle tilfeller holdes under oppsyn, og skjermingen skal avbrytes straks situasjonen er brakt under kontroll.

Det er ikke tillatt med opplærings- og treningstiltak etter § 4A-5 tredje ledd bokstav c som påfører tjenestemottakeren smerte eller psykisk eller fysisk skade, herunder all form for fysisk refselse, eller som innebærer betydelig fysiske og psykiske anstrengel-

ser for tjenestemottakeren eller medfører fysisk isolering.

§ 4A-7 Kommunens saksbehandling

Beslutning om bruk av tvang og makt etter § 4A-5 tredje ledd bokstav a treffes av den som har det daglige ansvaret for tjenesten, eller - dersom det ikke er tid til dette - av tjenesteyteren. Beslutningen skal nedtegnes straks etter at tiltaket er gjennomført. Reglene i tredje ledd bokstavene a til e og bokstav i om hva som skal nedtegnes, gjelder tilsvarende. Det skal straks sendes melding om beslutningen til den faglig ansvarlige for tjenesten, Fylkesmannen, verge eller hjelpeverge og pårørende, eller på den måten Fylkesmannen beslutter. Meldingen skal opplyse om adgangen til å klage etter § 4A-11 første ledd.

Vedtaket i medhold av § 4A-5 tredje ledd bokstavene b og c treffes av den som har det overordnede faglige ansvaret for tjenesten. Vedtak kan treffes for inn til tolv måneder om gangen. De spesialisthelsetjenestene som de regionale helseforetakene skal sørge for, skal bistå ved utformingen av tiltakene.

Vedtaket skal settes opp skriftlig og inneholde:

- a) tjenestemottakerens navn og tid og sted for vedtaket,
- b) beskrivelse av tjenestemottakerens situasjon og en faglig vurdering av denne,
- c) beskrivelse av de tiltakene som skal settes i verk og den faglige begrunnelsen for disse,
- d) fastsettelse av tidsramme for tiltakene,
- e) bekreftelse på at vilkårene i kapitlet er oppfylt, herunder begrunnelse etter § 4A-5 første ledd annet punktum,
- f) opplysning om hvilken holdning tjenestemottakeren og dennes representant har til tiltaket,
- g) angivelse av faglig ansvarlig for gjennomføringen av tiltaket,
- h) opplysning om Fylkesmannens overprøvningsmyndighet og adgang til å uttale seg i saker som skal overprøves etter § 4A-8, og
- i) opplysning om tilsynsmyndighet.

Vedtaket skal sendes Fylkesmannen til overprøving etter § 4A-8. Vedtaket skal samtidig sendes spesialisthelsetjenestene, verge eller hjelpeverge og pårørende som kan avgi uttalelse til Fylkesmannen. Frist for å avgi slik uttalelse er en uke fra vedtaket er mottatt. Vedtaket kan ikke iverksettes før det er godkjent av Fylkesmannen. Dersom vedtaket er påklaget etter § 4A-11 annet ledd, kan vedtaket ikke iverksettes før fylkesnemnda for sosiale saker har godkjent vedtaket.

§ 4A-8 Fylkesmannens overprøving

Fylkesmannen skal overprøve vedtak etter § 4A-5 tredje ledd bokstavene b og c, jf. § 4A-7 fjerde ledd. Fylkesmannen skal prøve alle sider av saken.

Fylkesmannen skal gi vergen eller hjelpevergen og pårørende opplysning om klageadgangen etter § 4A-11 annet ledd.

§ 4A-9 Krav til gjennomføring og evaluering

De spesialisthelsetjenestene som de regionale helseforetakene skal sørge for, skal bistå ved gjennomføringen av tiltak etter § 4A-5 tredje ledd bokstavene b og c.

Tjenestemottakeren har rett til kvalifisert personale ved gjennomføringen av tiltak etter § 4A-5 tredje ledd bokstavene b og c. Ved gjennomføringen av disse tiltakene skal det være to tjenesteytere til stede dersom dette ikke er til ugunst for tjenestemottakeren.

Når tiltak etter § 4A-5 tredje ledd bokstav b gjennomføres, skal den ene av de to tjenesteyterne minst ha bestått utdanning i helse-, sosial- eller pedagogiske fag på høgsolenivå. Når tiltak etter § 4A-5 tredje ledd bokstav c gjennomføres, skal den ene av de to tjenesteyterne minst ha bestått avsluttende eksamen i studieretning for helse- og sosialfag i videregående opplæring. Fylkesmannen kan i særlige tilfeller gi dispensasjon fra utdanningskravet.

Tiltaket skal vurderes kontinuerlig, og avbrytes straks, dersom vilkårene for vedtaket ikke lenger er til stede eller det viser seg ikke å ha de forutsatte konsekvenser eller å ha uforutsette, negative virkninger.

§ 4A-10 Plikt til å føre journal

Reglene i helsepersonelloven kapittel 8 om dokumentasjonsplikt og forskrift om pasientjournal gjelder så langt de passer.

§ 4A-11 Klage

Beslutning etter § 4A-5 tredje ledd bokstav a kan påklages av tjenestemottakeren, verge eller hjelpeverge og pårørende til Fylkesmannen. Fylkesmannen skal prøve alle sider av saken.

Vedtaket etter § 4A-5 tredje ledd bokstavene b og c som er overprøvd av Fylkesmannen etter § 4A-8, kan påklages av tjenestemottakeren, vergen eller hjelpevergen og pårørende til fylkesnemnda for sosiale saker. Klageadgangen gjelder også hvis Fylkesmannen har nektet å godkjenne kommunens vedtak, forutsatt at kommunen fortsatt ønsker å gjennomføre tiltaket. Fylkesnemnda skal prøve alle sider av saken.

Det kan oppnevnes et eget utvalg av sakkyndige for saker som etter reglene i dette kapitlet skal behandles av fylkesnemnda. For øvrig gjelder reglene i denne lovens § 9-2 og §§ 9-5 til 9-9. Kongen kan gi forskrift om at disse reglene skal gjelde helt eller delvis.

Klagesaken skal forberedes av Fylkesmannen etter bestemmelsene i forvaltningsloven § 33 første til fjerde ledd. Fylkesmannen skal redegjøre for de om-

stendigheter som ligger til grunn for vedtaket. De skriftlige uttalelser og forklaringer som vedtaket bygger på, skal vedlegges. Det skal opplyses om hvilke personer som skal gi forklaring for fylkesnemnda.

Klagefristen er tre uker fra vedtaket eller melding om beslutning er kommet fram til den som har klagerett etter første og annet ledd.

§ 4A-12 Overprøving i tingretten

Vedtak i klagesak etter § 4A-11 annet ledd kan bringes inn for tingretten, jf. tvistemålsloven § 474. Søksmålsadgangen gjelder ikke hvis fylkesnemnda for sosiale saker har nektet å godkjenne kommunens vedtak.

Saksøker er den som tvangsinngrepet er rettet mot. Vedkommende kan reise sak på egen hånd dersom han har evne til å forstå hva saken gjelder. Søksmål kan også reises av pårørende, verge eller hjelpeverge. Om adgangen for et barn til å reise søksmål gjelder § 8-3 annet ledd.

Fristen til å reise søksmål er to måneder fra den dag den som har rett til å reise søksmål, fikk melding om vedtaket.

Tingretten settes med to meddommere oppnevnt av dommeren.

Med de særregler som er gitt her, gjelder tvistemålsloven kapittel 33 ved overprøving av disse sakene.

§ 4A-13 Spesialisthelsetjenestene

Reglene i dette kapitlet gjelder tilsvarende for de spesialisthelsetjenestene som de regionale helseforetakene skal sørge for, når de deltar i tiltak etter kommunale vedtak etter § 4A-7.

Som ledd i spesialisthelsetjenestenes utførelse av oppgaver etter §§ 4A-7 og 4A-9, kan det treffes vedtak om bruk av tvang og makt i medhold av reglene i dette kapitlet. Saksbehandlingsreglene i dette kapitlet gjelder så langt de passer.

Regionalt helseforetak plikter å sørge for at spesialisthelsetjenestene har den kompetansen og bemanningen som er nødvendig for å yte forsvarlig bistand til kommunene ved tiltak etter reglene i dette kapitlet.

§ 4A-14 Forskrift

Kongen kan gi forskrift til utfylling og gjennomføring av reglene i dette kapitlet.

II

I lov 19. november 1982 nr. 66 om helsetjenesten i kommunene skal § 6-10 lyde:

§ 6-10 (Rettsikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemning)

Når kommunen yter pleie og omsorg i hjemmesykepleie eller under opphold i sykehjem eller boform for heldøgns omsorg og pleie etter § 1-3 første ledd nr. 4, jf. annet ledd nr. 4 og nr. 6 i denne loven, gjelder kapittel 4A i lov 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester m.v. tilsvarende.

III

Loven gjelder fra 1. januar 2004.

Oslo, i sosialkomiteen, den 11. november 2003

John I. Alvheim

leder

Sigbjørn Molvik

ordfører